© О.О. Гриценчук, 2010
ISSN 2076-8184. Інформаційні технології і засоби навчання. 2010. №5 (19).
Режим доступу до журналу: http://www.ime.edu-ua.net/em.html

УДК 373.5.016:30]:004.9

Гриценчук Олена Олександрівна, науковий співробітник Інформаційно-аналітичного відділу педагогічних інновацій Інституту інформаційних технологій і засобів навчання Академії педагогічних наук України

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІКТ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН В КРАЇНАХ ЗАРУБІЖЖЯ ТА УКРАЇНІ: ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ

Анотація

У статті подано аналіз теоретико-методологічних основ впровадження інформаційних і комунікаційних технології (ІКТ) у загальну середню освіту, і зокрема, у предмети суспільствознавчої галузі у країнах Західної Європи, США та Україні на сучасному етапі. Досліджено матеріали і документи ПРООН, Ради Європи, Організації європейського співробітництва та розвитку (ОЕСР) та ін., а також документи нормативно-законодавчої бази освіти, шкільні навчальні плани та програми зарубіжних країн і України. Окреслено загальні підходи застосування ІКТ у предметах суспільствознавчого циклу загальноосвітньої школи, визначено напрямки національних стратегій освіти щодо використання ІКТ у країнах Західної Європи, США та України та перспективи розвитку.

Ключові слова: інформаційні і комунікаційні технології (ІКТ), суспільствознавство, загальна середня освіта.

Процеси глобалізації та інтеграції, що відбуваються у світовому співтоваристві, окреслюють загальні напрямки співпраці держав у галузі освіти. Навчання для життя у інформаційному суспільстві – сучасна освітня парадигма, на яку спрямовані зусилля і сподівання освітян будь-якої країни світу. Документи та стратегії, вироблені міжнародними міжурядовими і неурядовими організаціями (ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, ПРООН, Рада Європи, Організація європейського співробітництва та розвитку (ОЕСР) та ін.), дослідження та проекти, що ними проводяться сьогодні, визначають основні теоретичні підходи, впливають на формування національної освітньої політики країн світу, зокрема у галузі впровадження ІКТ.

Проблеми вивчення концептуальних засад та інструментів розвитку освіти, деякі аспекти, що стосуються змістовної складової освіти у зарубіжних країнах висвітлені у роботах вітчизняних науковців Бутенко Г.П., Єгорова Г.С., Лавриченко Н.М., Локшиної О.І., Мельниченко Б.Ф., Овчарук О.В., Паращенко Л. І., Тараненко І.Г. Окремі питання вивчення предметів суспільствознавчого циклу піднімалися у дослідженнях Акіншевої І.П., Марченко Г.В., Мілютіної О.К. У працях Бикова В.Ю., Жалдака М.І., Жука Ю.О., Згуровського М., Кухаренко В.М., Машбиця Ю.І., Морзе Н.В, Христочевського С.А. розроблено основні теоретико-методологічні засади впровадження ІКТ у освіту. Використанню ІКТ у процесі вивчення предметів суспільствознавчого циклу присвятили свої наукові дослідження Дух Л.І., Кучер О.А., Фоменко А.Т. Серед зарубіжних науковців, які досліджують проблеми запровадження ІКТ у освіту, варто відзначити таких вчені як Хамільтон Р., Річардс К., Рейнольд Д., Блуртон К., Бланкіст А.

Метою статті є аналіз теоретико-методологічної та законодавчої бази запровадження ІКТ у систему середньої освіти країн Західної Європи та США, узагальнення стратегічних підходів використання ІКТ у предметах суспільствознавчого циклу та окреслення перспектив розвитку.

На думку Бикова В.Ю. «Поява ІКТ, стрімкий розвиток їх засобів і технології, зокрема цифрових та оптико волоконних, їх широке впровадження у всі сфери суспільного життя прискорили інтеграційні і комунікаційні процеси, забезпечили нові більш продуктивні можливості опрацювання електронних даних. Ці технології стрімко просувають нас по шляху до інформаційного суспільства, до майбутнього суспільства знань». [3] Визначальними міжнародними ініціативами щодо об’єднання зусиль світової спільноти по залученню ІКТ для побудови інформаційного суспільства стали План дій під назвою "Навчаємося в інформаційному суспільстві», розроблений у 1996 році Європейською Комісією, та Резолюція за номером A/RES/56/183 про проведення Всесвітнього Саміту з питань Інформаційного суспільства WSIS (World Summit on the Information Society) у 2001 році, підписаної Генеральною Асамблеєю Організації Об’єднаних Націй. План дій що став теоретичним підґрунтям для розробки національних стратегій щодо впровадження ІКТ в освіту і містив наступні чотири напрямки діяльності:

- заохочення до створення електронної мережі шкіл по всій Європі;

- розвиток освітніх мультимедійних ресурсів;
- сприяння підготовці вчителів у галузі використання ІКТ;
- надання інформації про освітні мультимедійні та аудіо-візуальні засоби навчання і ресурси.

Результатом Саміту було прийняття державами-учасницями ООН двох стратегічних документів: "Декларації принципів" та "Плану дій", у яких визначається провідна роль інформаційних та комунікаційних технологій у житті сучасної людини. Учасники зустрічі зазначили, що обидва етапи Саміту можуть надати унікальну можливість міжнародному співтовариству підняти питання, що стосуються інформаційного суспільства, визначити переваги нових технологій, зокрема, комп'ютерних, що посприяє побудові «Суспільства знань» на основі принципів свободи самовираження всесвітнього доступу до інформації та знань, збереження культури й рівного доступу до якісної освіти.

Міністерства країн Європи, що опікуються освітою, підтримуючи ці та подібні міжнародні ініціативи, створили національні програмні документи щодо впровадження ІКТ у шкільне навчання. Зупинимось детальніше на досвіді різних країн в цьому аспекті. [14]

Данія. (http://www.uvm.dk – офіційний сайт Міністерства освіти Данії). Міністерство освіти Данії у 1998 році розпочало План дій «ІКТ в системі освіти» (1998 – 2003 рр.), стратегічними напрямами якого було визначено:

- забезпечення всіх шкіл якісними засобами комунікацій;
- забезпечення шкіл інтранет;
- забезпечення шкіл достатньою кількістю комп'ютерів;
- розвиток ІКТ змісту;
- підготовка викладачів з ІКТ грамотності, надання по закінченню навчання відповідного сертифікованого документу;
- адаптування навчальних курсів відповідно до розвитку ІКТ;
- сприяння розробці он-лайн курсів в межах навчання протягом життя;
- покращення координації між науково-дослідними інституціями у сфері ІКТ та освіті.

Греція (http://www.ypepth.gr – офіційний сайт Міністерства освіти і релігії Греції). В межах програми «Освіта і початкове професійне навчання» (1996-2000 рр.)

Міністерство освіти і релігії Греції, Педагогічний інститут і Інститут комп'ютерних технологій здійснили реалізацію програми «Одисея» (Odysseia), що складалася із 19 компонентів, та мала на меті забезпечити включення ІКТ у повсякденну діяльність більш ніж 380 середніх шкіл. Продовженням даної стратегії стала "Робоча програма Інформаційного суспільства" на період 2000 - 2006 рр., що мала розширити попередні ініціативи уряду, основними напрямами діяльності якої визначалися:

- забезпечення мережі всіх початкових, середніх загальноосвітніх шкіл і шкіл для дітей з особливими потребами та шкільних адміністрацій ІКТ, в тому числі, програмним забезпеченням і відповідним аудіовізуальним обладнанням;
- завершення розробки та модернізації національної освітньої мережі Edunet, а також інфраструктури та послуг до кінця 2001 року, і установка інтранет у всіх школах до 2006 року;
- забезпечення швидкісного доступу в Інтернет для вчителів і учнів, продовження роботи з покращення і розвитку Університетської Мережі Греції (GUNet) та мережі адміністративних центрів вищої освіти;
- створення та / або модернізації комп'ютерних лабораторій (кабінетів) у вищих навчальних закладах;
- сприяння створенню громадських інформаційних центрів засобами мережі, що опікуються проблемами молодих людей у різних галузях суспільства;
- забезпечення інвестування у інфраструктуру електронної освіти, відповідно до плану фінансування всієї системи освіти.

Іспанія.(http://www.educacion.es - офіційний сайт Міністерства освіти і науки Іспанії). Стратегічна ініціатива уряду щодо забезпечення розвитку інформаційного суспільства INFO XXI (1999р.) [16] серед стратегічних цілей визначає такі як, побудова інформаційного суспільства для всіх, вільний доступ до ІКТ, розвиток суспільства, що навчається. Основними напрямами дії уряду Іспанії для досягнення цих цілей були визначені такі:

- забезпечення всіх шкіл необхідним обладнанням і можливостями застосування ІКТ;
- розробка Інтернет-курсів та тренінгів;

- використання Інтернету для розробки широкого спектру освітніх та культурних послуг;
- розвиток виробництва освітнього і культурного он-лайн змісту;
- розробка для потреб освіти інтерактивного навчального телебачення у поєднанні з Інтернетом;
- створення обсерваторії та лабораторії, діяльність яких спрямована на застосування ІКТ в освіті та підтримку інновації;
- розвиток співробітництва між країнами Латинської Америки та Європи в галузі ІКТ в освіті.

Франція. (http://www.edutel.fr - офіційний сайт Міністерства молоді, народної освіти і науки Франції). Освітня системи Франції, на шляху підготовки громадян до життя у інформаційному суспільстві, визначила двоєдину мету, а саме:

- навчити всіх учнів користуватися комп'ютерними засобами, сформувати критичне ставлення активних громадян, що усвідомлюють можливі соціальні і культурні наслідки буму нових технологій;
- визначити вплив застосування ІКТ у процесі модернізації освіти.

«Програма дій уряду щодо входження Франції до інформаційного суспільства» (PAGSI) (Government Action Programme to bring France into the Information Society) була прийнята в 1998 р. і доповнена подальшими крокам на період 2000 - 2001 рр.. Дана ініціатива стосувалася вчителів всіх рівнів і включала в себе підготовку викладачів, забезпечення шкіл мультимедійним обладнанням та комп'ютерами, створення мережі шкіл, також розробку і постачанням відповідного навчального змісту. Програма передбачала реалізацію трьох основних завдань:

- забезпечення комплексного підходу до впровадження ІКТ у навчання;
- створення децентралізованої мережі Educnet;
- сприяння розробці і забезпеченню змістовного наповнення для освітнього сектору, як для академічного шкільного навчання, так і для і того, що стосується широкого кола освітніх проблем. ☒

Італія. (http://www.miur.it) Серед стратегічних цілей, що стосуються освіти, урядові документи: «Програма з розвитку навчання технологіям» (Programme for the Development of Teaching Technology) та «Італійський план дій для інформаційного суспільства» (Italian Action Plan for the Information Society) визначили такі:

- підвищення якості викладання та навчання засобами ІКТ;
- покращення теоретичних знань в галузі ІКТ.

Для досягнення цілей передбачалися певні заходи, а саме:

- сприяння розробці і застосуванню освітніх мультимедійних продуктів;
- включення дисципліни ІКТ в навчальні плани;
- також надання теоретичного обґрунтування та методичного супроводу для ефективного інтегрування ІКТ у кожній з дисциплін навчального плану.

Фінляндія.(http://www.minedu.fi – офіційний сайт Міністерства освіти Фінляндії). З середини 90-х років Фінляндія запровадила певні масштабні ініціативи державного рівня, зокрема, «Національну стратегію освіти, підготовки кадрів та досліджень у інформаційному суспільстві» (National strategy for education, training and research in the information society), яка була представлена урядом у 1995 році. На першому етап її реалізації з 1996 року по 1999 рік проблемам розвитку шкільної комп'ютерної мережі та підготовки і перепідготовки викладачів опікувалася «Програма інформаційного суспільства» (Information Society Programme). Другий етап (2000-2004 рр..), [15] готувався на основі оцінки результатів попереднього етапу запровадження стратегічних завдань. Основними висновками оцінювання результатів впровадження стратегічних дій було з'ясування того, що у Фінляндії, яка має високі показники рівня розвитку інформаційного суспільства, порівняно з іншими країнами Європи, зокрема, у аспекті технологічної інфраструктури, використання ІКТ у сфері освіти відзначалося недостатністю і непослідовністю. Основні інвестиції, головним чином, були виділені на розвиток комп'ютерних мереж, хоча витрати на підготовку вчителів і проведення досліджень зростали. З цих причин пріоритетними напрямами другого етапу реалізації Національної стратегії стали: розвиток навичок і знань для життя у інформаційному суспільстві, акцент ставився на навчанні громадянознавству та підготовці вчителів, особливо у сфері інформаційної індустрії і нових засобів масової інформації; сприяння розвитку комп'ютерних мереж, як засобу навчання; накопичення інформаційного цифрового капіталу; посилення інфраструктури у галузі освіти і дослідницької діяльності.

Стратегію розв'язання проблеми забезпечення інформаційних потреб та інформаційної підтримки у галузі освіти в Україні, визначив Закон «Про Національну програму інформатизації», що окреслив загальні засади формування, виконання та

коригування Національної програми інформатизації, одним із завдань якої є «створення загальнодержавної мережі інформаційного забезпечення науки, освіти, культури, охорони здоров'я тощо». У галузі освіти такою програмою стала Державна програма «Інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільських шкіл на 2001-2003 роки. [10] Продовженням освітньої політики уряду України щодо впровадження ІКТ стала Державна програма "Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці" на 2006-2010 рр., [5] одним із завдань якої є «впровадження інформаційних та комунікаційних технологій у навчальний процес і проведення наукових досліджень». Для подальшого реалізації завдань Уряду «в умовах становлення і розвитку високотехнологічного інформаційного суспільства постає необхідність у стовідсотковому впровадженні у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій». Ця мета втілилася у Державній цільовій програмі впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій "Сто відсотків", що розрахована на період до 2015 року. «Метою Програми є впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій, створення умов для поетапного переходу до нового рівня освіти на основі зазначених технологій». [11]

Разом з нормативно-правовим забезпеченням процесу впровадження ІКТ у освіту науковою педагогічною спільнотою здійснюється концептуальна та теоретико-методологічна підтримка даної проблем. Окреслюючи сучасну освітню парадигму вітчизняної освіти, усвідомлюючи, що «нові виклики вимагають адекватної модернізації освітньої системи як провідного чинника соціально-культурного відтворення, успішної життєдіяльності людини, її подальшого вдосконалення» вітчизняні вчені створили «Білу книгу національної освіти України» за реакцією президента НАПН України В.Г. Кременя - фундаментальну наукову працю, у якій висвітлено основні проблеми сучасної української освіти, та визначено ефективні шляхи та способи їх розв'язання.[2] Перший розділ книги «Загальні (наскрізні) стратегії розвитку освіти для інформаційного суспільства» присвячено проблемам освіти у умовах інформаційного суспільства. Авторський колектив Білої книги складає понад 78 учених, з яких 14 дійсних членів і 11 членів-кореспондентів АПН України, а крім того, 25 докторів і 23 кандидати наук, що працюють в наукових

установ Академії. На думку професора, член-кореспондента НАПНУ В.Ю.Бикова «на основі поєднання традиційних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій навчання вдається значно ефективніше розвинути і примножити природні задатки і здібності людини. Використання цих технологій у процесі навчання створює додаткові умови і спричинює появу нових цілей та оновлення змісту освіти, дає змогу досягти значно більших результатів навчальної діяльності, забезпечити для кожного учня, студента формування і розвиток їхньої власної освітньої траєкторії».

Характерною для сучасної педагогіки стала вимога періодичного перегляду та модернізації змісту освіти. Відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту», термін перегляду Державного стандарту загальної середньої освіти має здійснюватися не менше одного разу на 10 років. [4] Такий самий термін оновлення змісту освіти, перегляду навчальних програм та планів прийнято у більшості країн Європи. Цим зумовлені часові рамки (кінець 90-х – 2010 рр.), в межах яких ми досліджували законодавчі документи за даною темою.

Освітня галузь «Суспільствознавство», як було визначено у Базовому навчальному плані загальноосвітніх навчальних закладів України (1998 р.), «розкриває суть і закономірності соціальних явищ і процесів, що відбувалися в ході історичного розвитку людства загалом і української нації, зокрема, формує в учнів здатність аналізувати історичні події і давати їм власні оцінки». Громадянська освіта, що складає змістове наповнення галузі, зокрема, її соціальні і правові аспекти, спрямована на формування у школярів рис патріота-громадянина України. Галузь допомагає учням пізнати ідеї гуманізму, демократичні цінності, ознайомлює з поняттями різних суспільних наук (історії, філософії, соціології, права, економіки тощо). Вона сприяє формуванню у свідомості учнів соціальної картини світу [1].

З ухваленням «Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» і введенням в освітню практику поняття «освітня галузь» погляди вітчизняних педагогів спрямувалися на нову організацію змісту освіти, що впроваджується на більш гнучких, варіативних та інтегрованих засадах. Дослідник Дятлова О.М. у дисертаційному дослідженні «Інтегративний підхід до навчання суспільствознавства в загальноосвітніх школах України» стверджує: «кожна з галузей, зокрема «Суспільствознавство», має виступати як цілеспрямоване об’єднання, синтез споріднених навчальних предметів у певну інтегровану систему,

спрямовану на забезпечення цілісності знань учнів про людину й суспільство, формування у них загальнолюдських цінностей, загальної суспільствознавчої компетентності. Таке об'єднання потребує розробки чітких і обґрунтованих, з точки зору освітніх результатів, шляхів і принципів інтеграції та відбору змісту суспільствознавчої освіти з різних наук» [6]. Використання ІКТ може стати ефективним інструментом для реалізації такого та інших інноваційних підходів.

Для проведення порівняльного аналізу ми вивчали проблему впровадження ІКТ у аналогічні предмети базових навчальних планів зарубіжних країн. Відповідно результатам досліджень фахівців-компаративістів Єгорова Г.С., Лавриченко Н.М., Мельниченко Б.Ф. основні змістові наскрізні лінії освітньої галузі суспільствознавство є такими: людина – людина, людина – суспільство, людина – природа. Структурними компонентами освітньої галузі є історія рідного краю, всесвітня історія, право, мораль, економіка, філософія, громадянська освіта, релігійне виховання [7]. Розглянемо на прикладі США та Великої Британії досвід впровадження ІКТ у суспільствознавчу галузь.

Національна рада суспільних досліджень - NCSS (National Council for the Social Studies) [8] – забезпечує підтримку освітян, що працюють у галузі суспільствознавства. Заснована у 1921 році, вона є найбільшою асоціацією в США, що присвячує свою діяльність проблемам суспільствознавчої освіти. У 2008 році організація видала проектний документ «Очікування навчальних досягнень учнів: Стандарти навчального плану для суспільствознавчих дисциплін» [12] , який пропонує навчальні програми у галузі суспільствознавства, що слугують структурою для інтеграції інших національних стандартів у предмети суспільствознавчого циклу, включаючи історію Сполучених Штатів Америки й всесвітню історію, основи громадянознавства та знань про державний устрій, уряд, географію, економку.

Стандарти визначають десять, пов'язаних між собою тем суспільствознавчої галузі, які систематизують знання про досвід людини у світі, а саме:

1. Культура.
2. Час, безперервність і зміни.
3. Люди, місце і оточення.
4. Індивідуальний розвиток та ідентичність.
5. Індивіди, групи та інституції.

6. Держава, влада і управління.

7. Виробництво, розподіл та споживання.

8. Наука, технології й суспільство.

9. Глобальні взаємозв'язки.

10. Громадянські ідеали та практики.

В цьому ж проектному документі NCSS визначає роль і місце ІКТ у суспільствознавчій галузі. Стандарти NCSS забезпечують основу для професійного розвитку і планування змісту, форм і методів для навчання предметам суспільствознавчого циклу з використанням ІКТ з 1 по 12 клас загальноосвітньої школи. У розділі «Основні знання, уміння, навички і стратегії, якими має володіти учень», що формуються засобами ІКТ, включають дослідницькі, інформаційні та технологічні навички, які окреслені певними групами стандартів, а саме:

- місцезнаходження інформації;
- дослідження інформації;
- організація інформації у зручній формі, структурування у придатному для використання вигляді;
- використання комп'ютерно орієнтованих та медійних технологій.

Альтернативний підхід до застосування ІКТ у процесі вивчення предметів суспільствознавчої галузі запропонувала організація Партнерство для навичок 21-го століття (Partnership for 21st Century Skills) [9], що була створена в 2002 році завдяки зусиллям уряду США в особі Міністерства освіти. У співробітництві з NCSS та іншим організаціями, що працюють у цій галузі, розроблено так звані «Карти ІКТ грамотності», які ілюструють перетин між інформаційним і комунікаційними технологіями та основними академічними дисциплінами. «Карти ІКТ грамотності» було складено з математики, англійської мови, природничих дисциплін і предметів суспільствознавчого циклу для трьох рівнів загальноосвітньої школи: початкового, середнього, старшого. Стандарти, що запропоновані у цих документах, дають можливість педагогам зорієнтуватися, які конкретні знання і навички ІКТ-грамотності можуть бути інтегровані у змісті навчальних предметів, щоб відповідати вимогам 21 століття, створюючи умови для більш ефективного та якісного навчання та рівного доступу до освіти. Концептуальні засади, що лягли в основу розробки цих карт, базуються на компетентісному підході і спрямовані на формування знань та

умінь у шести напрямках. Для предметів суспільствознавчого циклу вони визначені, як:

- формування критичного мислення і навички вирішення проблем;
- контекстуальні навички;
- комунікативні навички;
- навички інформаційної і медіа грамотності;
- навички творчої та інноваційної діяльності;
- навички співпраці.

Департаментом з питань освіти Великобританії було розроблено Національну стратегію впровадження ІКТ у зміст освіти, що окреслила загальні підходи до просування ІКТ технологій у шкільному навчанні. У 2004 році уряд країни представив навчальний пакет ICTAC (ICT Across the Curriculum) для середньої ланки загальноосвітньої школи, у якому визначено роль і місце ІКТ як засобу навчання, що покращує якість і підвищує ефективність навчання і викладання предметів базового навчального плану загальноосвітньої школи. Навчальний пакет ICTAC є засобом, що реалізує практичне застосування ІКТ у школі, путівником, який допоможе зробити використання ІКТ у всіх шкільних предметах стратегією для всієї школи [13].

Національний навчальний план для середньої загальноосвітньої школи визначає знання і розуміння, уміння і навички з ІКТ у чотирьох напрямках:

I. Знаходження інформації.

II. Вироблення ідей, критична оцінка та прийняття рішень.

III. Обмін та спільне користування інформацією.

IV. Перегляд, редагування та оцінка роботи у прогресі.

Перші три напрямки містять у собі по три ключових поняття, тобто дев’ять концептуальних положень, що визначають рамки ІКТ компетентностей для середньої ланки загальноосвітньої школи. До першого напрямку «Знаходження інформації» відносяться такі поняття як: робота з цифровими даними та інформаційними ресурсами; пошук та відбір інформації; організація інформації та її дослідження. Другий тематичний напрямок «Вироблення ідей, критична оцінка та прийняття рішень» складається із положень: аналіз та автоматизація процесів; моделі та моделювання; контролювання та моніторинг. Третій – «Обмін та спільне користування інформацією» включає: обґрунтування придатності інформації для

досягнення мети; удосконалення та представлення інформації; комунікативність. Четвертий тематичний напрямок, а саме, «Аналіз, можливість внесення змін у роботу та її оцінка», є найважливішим, який формує ІКТ компетентності і має бути інтегрований в усіх інших напрямках та їх розгалуженнях. Очікується, що учні будуть навчатися в усіх напрямках, що складають ключові компетентності ІКТ. Такий підхід забезпечує основу для застосування і подальшого розвитку ІКТ для всієї навчальної програми.

Аналіз даної проблеми дає можливість зробити висновки, що інформаційні і комунікаційні технології, впровадження яких сьогодні складає один із пріоритетних напрямів розвитку освіти, доповнюючи сучасне освітнє середовище, стали інструментом і засобом, що робить її більш ефективною. Якість сучасної шкільної світи сьогодні визначається наявністю ІКТ у процесі навчання. Про це свідчать національні плани та програми, концептуальні документи, стратегії та дослідження.

Розглядаючи проблему інтеграції ІКТ у освітньому процесі, слід зазначити, що на сучасному етапі зарубіжні країни визначають національну стратегію застосування ІКТ у змісті шкільної освіти, яка базуються на системному комплексному підході та спрямована на загальношкільне впровадження ІКТ у навчально-виховний процес. Значна увага приділяється матеріально-технічному, програмному, методичному забезпеченню щодо використання ІКТ у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи. Стратегія викладання предметів циклу суспільствознавчих дисциплін з використанням ІКТ, які є предметами базового навчального плану, а саме: історія, географія, громадянська освіта, релігійне виховання, побудована на загальних принципах використання ІКТ у змісті освіти і враховує специфіку кожного предмету. Проведення моніторингових, аналітичних та інших досліджень на рівні держави, участь у міжнародних проектах сприяє виробленню стратегічних підходів до впровадження ІКТ в навчальний процес, що значною мірою сприяє виявленню тенденцій та аналізу проблем, і просуває їх розв’язання. Сьогодні в Україні на державному рівні робляться певні кроки для впровадження ІКТ у освітній процес, і досвід країн зарубіжжя може бути корисним для вітчизняних фахівців.

Список використаних джерел

1. Базовий навчальний план загальноосвітніх навчальних закладів. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 1998 р. №1239 –

[Електронний ресурс] – ежим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1239-98-%EF.

2. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України; за ред. В. Г. Кременя. – К., 2009. – С. 185.

3. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: Монографія. – К.: Атака, 2008. – 684 с.

4. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Освіта України. – 2004. – № 5. – С.2–4.

5. Державна програма "Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці" на 2006-2010 рр., / Офіційний вісник України. - 2005. - № 49. – С. 30-58.

6. Дятлова О.М. Інтегративний підхід до навчання суспільствознавства в загальноосвітніх школах України (20-ті - 30-ті рр. ХХ століття) : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02./ Дятлова Олена Миколаївна. – К., 2008. - 221 с.

7. Єгоров Г.С. Тенденції розвитку змісту базової освіти у країнах заходу / Єгоров Г.С., Лавриченко Н.М., Мельниченко Н. М., К.: КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, – 2003. – 186 с.

8. Національна рада суспільних досліджень National Council for the Social Studies. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.socialstudies.org.

9. Партнерство для навичок 21го століття Partnership for 21st Century Skills. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.21stcenturyskills.org.

10. Програма інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютерізації сільських шкіл на 2001-2003 роки // Зб. уряд. норматив. актів України. - 2001. - №24. – С.17-22.

11. Про схвалення Концепції Державної цільової програми впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій "Сто відсотків" на період до 2015 року./ Розпорядження КМУ № 1722-р від 27.08.10 року. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/8835.

12. Expectations of Excellence Curriculum Standards for Social Studies. Draft Revision, 2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.socialstudies.org/system/files/StandardsDraft10_08.pdf.

13. Expectations of Excellence Curriculum Standards for Social Studies. Draft Revision, 2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.socialstudies.org/system/files/StandardsDraft10_08.pdf.

14. ICT across the curriculum: A management guide [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://publications.teachernet.gov.uk/eOrderingDownload/DfES%200172%202004.pdf.

15. ICT@Europe.edu: Information and Communication Technology in European Education Systems - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/info_comm_eu_sys-oth-enl-t05.pdf

16. Ministry of Education, Finland (1995). Education, training and research in the information society: A national strategy. Chp 4. (ISBN 951-53-0388-5). Helsinki, Finland - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minedu.fi/infostrategy.html

17. The Iniciativa Estratégica del Gobierno para el desarrollo de la Sociedad de la Información INFO XXI- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ati.es/novatica/2000/145/vicizq-145.pdf

ТЕОРЕТИКО-МЕТОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРИМЕНЕНИЯ ИКТ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ОБЩЕСТВОВЕДЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В СТРАНАХ ЗАРУБЕЖЬЯ И УКРАИНЕ: ОБЩИЕ ПОДХОДЫ

Гриценчук Е.А.

Аннотация

В статье представлен анализ теоретико-методологических основ внедрения информационных и коммуникационных технологий (ИКТ) в общеобразовательной школе, а именно, в обществоведческую отрасль школьного образования в странах Западной Европы, США и Украины на современном этапе. Исследованы материалы и документы ПРООН, Совета Европы, Организации европейского сотрудничества и развития (ОЭСР) и др., а также документы нормативно-законодательной базы образования, школьные учебные планы и программы зарубежных стран и Украины. Очерчены общие подходы к применению ИКТ в предметах обществоведческого цикла общеобразовательной школы, определены направления национальных стратегий образования с использованием ИКТ в странах Западной Европы, США и Украине и перспективы развития.

Ключевые слова: информационные и коммуникационные технологии (ИКТ), обществоведение, общее среднее образование.

THEORY AND METHODOLOGY OF ICT APPLICATION INTO A SOCIAL STUDY IN ABROAD AND UKRAINE: GENERAL APPROACHES

Grytsenchuk O.

Resume

The article presents an analysis of theoretical and methodological foundations of the implementation of information and communication technology (ICT) in secondary education and particularly in the social sciences in Western Europe, USA and Ukraine today. Materials and documents of UNDP, Council of Europe, the Organization of European Cooperation and Development (OECD) and documents legal and regulatory framework of education, school curricula and programs of foreign countries and Ukraine were researched. There are outlined approaches ICT use in subject areas of Social cycle of secondary school, the article covers some directions of national education strategies for using ICT in Western Europe, USA and Ukraine and prospects of development.

Keywords: information and communication technology (ICT), social science, secondary education.